

INTERESSANTE WADDENEXKURSIE OP 29 EN 30 SEPTEMBER 1979

Deelnemers: A. de Bruyn en J.D. de Bruyn-Kloosterman, P. Buurman, J. den Dulk, J.F. Geys met echtgenote, S.E. van Heck, A.C. Janse en M. Janse-Breeveld met tweedochters, J.J. de Klerk, E.C. Kruissink, H.W. Nijhuis met echtgenote, G. Weltje.

De eerste dag van deze exkursie, het 'landgedeelte', stond onder leiding van dr. J.W. Griede, wiens naam de leden zich zullen herinneren van een lezing voor de WTKG over het ontstaan van Friesland's Noordhoek (tevens de titel van zijn proefschrift) op 10 maart 1979.

Dr. Griede gaf als inleiding op de exkursie een korte uiteenzetting over de jongste geologie van Noord-Friesland, toen alle deelnemers en -neemsters zich op zaterdagmorgen op het kampeerterrein Lauwersoog hadden verzameld.

Het eerste exkursiepunt dat daarna werd bezocht, bevond zich in een weiland midden in het vlakke friese land, dicht bij het plaatsje Ee. De heer Griede demonstreerde hier met behulp van een zogenaamde 'guts' (een soort langgerekte, smalle lepel) het voorkomen van opeenvolgende klei- en veenlagen, veroorzaakt door een aantal trans- en regressiefasen van de zee tijdens het ontstaan van de Groninger Formatie.

Tijdens de tocht naar een volgend exkursiepunt werd een oude doorbraakgeul gepasseerd. Deze geul, tijdens een regressie-fase opgevuld met zandig sediment, was als een lichte verhoging in het landschap zichtbaar, doordat de meer klei en veen bevattende afzettingen aan beide zijden ervan méér zijn ingeklonken in de loop der jaren.

Op het volgende exkursiepunt, aan de rand van een oud geulensysteem, werd het ontbreken van veen vastgesteld. De wel aanwezige klei bleek hier veel zandiger te zijn.

Nadat op een derde exkursiepunt, wat verder zuidelijk, de aanwezigheid van de pleistocene ondergrond in de vorm van keileem op geringe diepte was aangetoond, werd onder het motto 'boren maakt dorstig' een plaatselijk horeca-etablisement met een bezoek vereerd.

Tot slot belofde de heer Griede ons te zullen tonen wat hij nu verstaat onder 'knippige klei' (een term die na zijn lezing reeds enkele vragen aan de vergadering ontlokte). Het bleek hierbij te gaan om een soort klei waarvan het doorbreken van kleine stukjes een soort knipgeluid veroorzaakte.

Deze dag van de exkursie werd besloten op de terp van Hogebeintum, de hoogste terp van Noord-Friesland. De heer Griede deed daar de toezegging aan de belangstellende deelnemers een exemplaar van zijn proefschrift te zullen toesturen. Deze vriendelijke geste werd zeer op prijs gesteld.

Een waterige zon aan een vooralsnog mistige hemel luidde de tweede dag in. Deze dag stond onder leiding van dr. P. Buurman, u beter bekend als Peter, onze voorzitter.

Al vroeg moesten de deelnemers zich opmaken voor een bezoek aan het wad. Na een korte uiteenzetting van Peter over ondermeer de verschillende getijdenafzettingen in het waddenmilieu en de daarmee samenhangende verschijnselen, werd de dijk, die de Lauwerszee afsluit, overgestoken om het allemaal met eigen ogen te aanschouwen. Ter plaatse onthbraken de kwelders en konden we gelijk het zogenaamde hoogwad betreden.

Op aanschouwelijke wijze toonde Peter ons de zeer sterke bioturbatie in de bovenste laag van het slik, dat het hoogwad, variërend van enkel- tot kniediep, bedekt. Deze bioturbatie-zône wordt veroorzaakt door graaf- en woelssporen van allerlei dierlijke organismen en wordt geken-

merkt door een door oxidatie veroorzaakte, roestbruine kleur. Naar beneden toe wordt de bioturbatie-zone begrensd door een laagje met een sterke konsentratie van hydrobia's. Dit laagje geeft de maximale dikte van het doorgevreten sediment aan.

Nadat op het hoogwad vele vormen van golfribbels waren bestudeerd en ook de aanwezigheid van zeegras - de eerste echte landplant van zee af gerekend - was vastgesteld, bleek het onmogelijk door het zeer dikke slik het verder zeewaarts gelegen, zandiger laagwad te bereiken. Daarom werd besloten het nog eens op een andere plaats, iets meer westelijk gelegen, te proberen.

Na een grote wasbeurt in de Lauwerszee, durfde iedereen de auto weer in. Het volgende exkursiepunt, dicht bij het plaatsje Moddergat (!), gaf wel gelegenheid tot kennismaking met zowel buitendijkse als reeds ingedijkte kwelders, maar het laagwad konden we ook hier niet bereiken. Wel bleek het mogelijk een goed ontwikkeld geulenstelsel van nabij te bekijken. Het ook hier aanwezige slib leverde nog een probleem op voor een deelneemster, getooid met veren in beide handen. Dat probleem kan wellicht het beste omschreven worden als de vertraagde landing van een nog niet geheel volleerde zwaan op het water.

Nadat op de kwelderlijk uit een verdroogd visskelet nog de otolieten waren gearresteerd (wijting?), werd ook de tweede dag van deze zeer geslaagde exkursie besloten.

Graag wil ik vanaf deze plaats de beide exkursieleiders nogeens bedanken.

J.J. de Klerk
